

**KTH Arkitektur och
Samhällsbyggnad**

Planerarens kompetenser

CAROLINE ANDERSSON

Examensarbete inom samhällsbyggnad
SoM EX-KAND 2012-01

Stockholm 2012

KTH, Institutionen för Samhällsplanering och miljö
Avdelningen för urbana och regionala studier

Kungliga Tekniska högskolan

Sammanfattning

Detta arbete belyser planerarrollen och planerarens kompetenser. Syftet är att klargöra två aspekter av planerarens kompetenser. De aspekter som undersöks är vilka kompetenser en bra planerare besitter och vad planerarutbildningarna bidrar med för kompetenser och vad för kompetenser som utbildningen inte lyckas förmedla.

Uppsatsen tar avstamp i litteraturstudier som beskriver planering, planerarens kompetenser och olika planerarutbildningar. Litteraturstudierna indikerar att planering är ett brett fält som kräver många olika slags kompetenser. Mängden kompetenser bidrar till att planerarrollen och planerarens kompetenser upplevs som diffusa.

Uppsatsen baseras på intervjuetodiken då personer aktiva i planeringsbranschen har intervjuats. Eftersom fokus ligger på planerarutbildningar har tidigare studenter från olika planerarutbildningar intervjuats. Vidare har planerare med befogenhet att anställa nyutexaminerade studenter intervjuats för att visa på vilka kompetenser de eftertraktar.

Till stor del överensstämmer resultatet med litteraturoversikten. Resultatet från intervjuerna visar på att erfarenhetskunskaper och personliga egenskaper är två viktiga aspekter inom kompetensbegreppet. Planerarutbildningarna bidrar med en grund men det är genom arbetslivserfarenheter en planerare lär sig yrket. Vidare framträder egenskaper som kommunikationsförmåga, lyhördhet och samarbetsförmåga som viktiga. Sammanfattat ska en planerare kunna väldigt mycket och ha många olika egenskaper för att vara en bra planerare.

Det finns behov av att planerarutbildningarna kan erbjuda arbetslivserfarenhet för att minska på glappet mellan utbildning och arbetsmarknaden och startsträckan för att komma in i yrket som planerare. Avslutningsvis finns det ingen klar bild av vad en planerares kompetens är och vilken kunskap som är relevant för en planerare. Framtida intervjuforskning bör undersöka planerarens kompetenser med utökade respondentgrupper.

Nyckelord: Planering, planerarrollen, kompetens

Abstract

This essay highlights the role of planning and the planner's competence. The aim of the research is to clarify what kind of competence a good planner possesses and what kind of competence does planning education develop and lack.

The theoretical scope was found in literature that describes planning, the planner's competence and various planning educations. Earlier studies indicate that planning is a broad field that requires many different competences. The broad spectra of planners competence makes it difficult to pin down and identify what the competence consists of.

The objectives are achieved by interviewing employees engaged in planning. The respondents consist of former students from different planning programs and planners with authority to hire recent graduates.

Overall the results are consistent with precedent literature. It was found that skills learned from work experience and personal characteristics are two important parts of planner's competence. Planning educational programs contribute with factual skills but it is through work experience a planner learns the profession. Furthermore characteristics such as communication skills, responsiveness and teamwork skills emerge as important for the planner. In summary, a planner should know very much and have many different characteristics in order to be a good planner.

Furthermore there is a desire that educational planning can offer practical competence to reduce the gap between education and labour market. Finally, there is no clear picture of what a planner's expertise is and what knowledge is relevant to a planner. Future interview research should explore the planner's skills with extended respondent groups.

Keywords: Planning, planning roles, competence

English title: Planner's competence

Innehåll

Inledning	6
Syfte	6
Disposition	7
Metod	7
<i>Litteraturstudier</i>	7
<i>Intervjumetodik</i>	7
<i>Avgränsning och begränsningar</i>	8
Litteraturoversikt	10
<i>Vad är planering?</i>	10
<i>Vad är en planerare?</i>	10
Planerarens kompetenser	11
Förväntningar på framtidens planerare.....	13
Planerarutbildningar	14
Resultat	17
<i>Intervjugrupp: "Tidigare studenter"</i>	17
<i>Intervjugrupp: "Anställare"</i>	21
Diskussion	24
<i>Sammanfattning av resultatet</i>	24
<i>Planerarens kompetenser</i>	24
<i>Planerarutbildningar</i>	26
<i>Framtida forskning</i>	27
<i>Problematisering</i>	27
Slutord	28
Källförteckning	29
<i>Tryckta källor</i>	29
<i>Elektroniska källor</i>	30
<i>Muntliga källor</i>	30

Bilaga 1	31
<i>Intervjufrågor till "tidigare studenter"</i>	31
<i>Intervjufrågor till "anställaren"</i>	32

Inledning

Planering och planeraren är två svårdefinierade ting. Vad ska man kunna som planerare och vad är en planerare egentligen? Detta är någonting jag har grubblat över under mina utbildningsår och egentligen aldrig riktigt kommit fram till något svar. Jag har pratat med tidigare studenter som idag arbetar som planerare och med lärare för att försöka skapa mig en bild av vad det är jag faktiskt kommer att arbeta med när jag är färdigutbildad. Men likväl här sitter jag fortfarande grubblandes över ämnet. Jag anser att det är dags att ta tag i saken och undersöka detta.

Planering och planerarrollen är ett högst relevant och aktuellt ämne. Ett exempel på dess relevans är att den 14 mars 2012 anordnade Föreningen för Samhällsplanering (FFS) och KTH Stadsbyggnadsakademien ett seminarium kallat ”Planerarroll i förändring – Detta måste framtidens planerare kunna!” (FFS 2012). FFS menar att dagens planerare inte är rustade för att hantera ett alltmer komplext samhälle då planeringsfältet håller på att urholkas på handlingskraft, kompetens och förtroende. IVA (2010) är inne på samma spår och varnar i rapporten ”Staden i fokus” för att planerarrollen håller på att försvagas. Två tecken på det är att dagens tjänsteutlåtanden ofta fastställs på politisk nivå innan planerarna skriver dem och att planerare inom den kommunala världen inte använder sin yrkestitel utan tilltalas som handläggare. Risken med detta är att planerarnas kompetens undervärderas.

Flera forskare/planerare har anmärkt på att planeringsyrket är otydligt. Granberg & von Sydow (1999) menar att planering är en diffus profession och att planerarrollen är vag. Vidare belyser Asplund et al (1997) att planerarkåren inte är enig om planeringens syfte och uppgifter, och att detta bidrar till att skapa en vag bild av kåren. Dessutom finns det ingen samstämmighet kring vad det studenterna på planerarutbildningarna studerar ska benämnas (Tunström 2011). Det cirkulerar benämningar som samhällsplanering, fysisk planering, stadsplanering, byggd miljö och stadsbyggande. Det man däremot vet är att planering är ett brett fält bestående av olika komponenter vilket skapar en intressant mix av ämnen. Fältet man hamnar inom som planerarstudent är brett och otydligt vilket kan skapa förvirring.

I tidningen PLAN, tidskriften för samhällsplanering, har det i upprepade nummer under 1990-talet och 2000-talet eftersökts en ny planerarroll, nya planerarkunskaper och en förändrad planerarutbildning (Tunström 2011). Debatten har dock inte lett till något svar på vad den eftersökta planeraren är och vilken kompetens den bör ha.

Inte är det konstigt att jag är förvirrad. Kanske behövs det en tydligare bild av vad en planerare är och vilka kompetenser som är eftertraktade? Att skapa klarhet i en annars diffus beskrivning av planerarrollen och dess kompetens är min förhoppning.

Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka planerarrollen med fokus på att klargöra två aspekter av vad planerarens kompetenser innebär. Mer specifikt behandlar uppsatsen vad för slags kompetenser en bra planerare ska besitta och vad planerarutbildningarna bidra med för kompetenser och vad för kompetenser som utbildningen inte lyckas förmedla.

Disposition

Arbetet utgår från en litteraturöversikt över vad planering och planerare är. Avsnittet om planeraren tar upp planerarens kompetenser, förväntningar på framtidens planerare och planerarutbildningar. Efter detta följer empiriavsnittet där resultatet från de två intervjugrupperna, ”tidigare studenter” och ”anställare”, redovisas. I den efterföljande diskussionsdelen förs en diskussion om resultatet som till stor del grundas på litteraturöversikten. Avslutningsvis leder diskussionsavsnittet till författarens slutord.

Metod

Metoddelen är en viktig del av uppsatsen vilken avser att närma sig ett ämne på ett vetenskapligt sätt (Ejvegård 2003). Den ger läsaren en inblick i hur rapporten har arbetats fram och ger möjlighet att ta ställning till metodens lämplighet (Hassmén & Hassmén 2006). Då en uppsats skrivs bör författaren utgå från metoder och tekniker (Ejvegård 2003). Metodval innebär att författaren har valt hur ämnet ska behandlas medan teknik innebär hur författaren ämnar samla in relevant material. Nedan redogörs för denna uppsats teknikval och metoder med beskrivning av dem.

Litteraturstudier

För att skapa en bakgrund och överblick av vad som skrivits i ämnet planering med fokus på planerarens kompetenser har litteratur i ämnet genomlästs. Relevant litteratur har varit tidigare forskning, avhandlingar och rapporter, artiklar i relevanta tidskrifter inom samhällsplanering och information om olika planerarutbildningar. I rapporten har deskriptiv metodik använts. Enligt Ejvegård (2003) måste all fakta kategoriseras och sorteras när deskriptiv metodik används. Det måste dessutom pågå ett ständigt urval så att endast relevant litteratur tas med och för att skapa ett sammanhang.

Intervjumetodik

I denna studie ligger stort fokus på den kvalitativa metodiken intervju. Syftet är att intervjuerna ska vara explorativa (Ejvegård 2003). För att skapa en bredare förståelse och djupare syn i ämnet bedömdes det väsentligt att intervjua personer inom planerarbranschen. Eftersom denna uppsats fokuserar på planerarens kompetenser och planerarutbildningar ansågs det relevant att intervjua tidigare studenter från olika planerarutbildningar med något/några års erfarenhet. Utöver tidigare studenter har även personer med längre erfarenhet av planeraryrket, med befogenhet att anställa nyutexaminerade studenter, intervjuats. Respondenterna har kategoriserats i två grupper; ”tidigare studenter” och ”anställare:

”Anställare”:

- *Titel:* Chef inom ett konsultföretag
Utbildning: Arkitekt, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH)
Övrigt: 59 år gammal, 36 års arbetslivserfarenhet
- *Titel:* Chef och planarkitekt inom en större kommun
Utbildning: Fysisk planerare, Blekinge Tekniska Högskola (BTH)
Övrigt: 40 år gammal, 13 års arbetslivserfarenhet

”Tidigare studenter”:

- *Utbildning:* Civilingenjör inom stadsplanering, KTH
Titel: Projektingenjör på en statlig myndighet
Övrigt: 26 år gammal, 2 års arbetslivserfarenhet
- *Utbildning:* Fysisk planerare, BTH
Titel: Planarkitekt på ett konsultföretaget
Övrigt: 35 år gammal, 9 års arbetslivserfarenhet
- *Utbildning:* Samhällsplanerarutbildning, Stockholms Universitet (SU)
Titel: Trafikplanerare på en kommun
Övrigt: 27 år gammal, 3 års arbetslivserfarenhet

För att hitta respondenter till de två olika grupperna har mail och telefonsamtal använts. Studievägledare och ansvariga för respektive utbildning kontaktades för att lokalisera ”tidigare studenter” inom de olika planeringsutbildningarna. De återkom sedan med namn och kontaktuppgifter till relevanta respondenter. Om detta tillvägagångssätt inte fungerade frågade intervjuaren vid olika intervjutillfällen om respondenterna kunde komma med förslag på relevanta personer att intervjua. Denna metod visades vara mest tidseffektiv. För att lokalisera olika ”anställare” gavs intervjuaren till att börja med två namn av sin handledare. Dessa personer vidarebefordrade sedan intervjuaren till relevanta personer att intervjua.

Intervjuerna som genomfördes var semistrukturerade eftersom det fanns möjlighet att under intervjuens gång komplettera de förbestämda frågorna, då det ansågs nödvändigt. Denna intervjustudie utgick från nitton frågor till ”tidigare studenter” och fjorton frågor till ”anställaren”. Vissa av frågorna var likadana medan vissa var specifika för respektive grupp. Dessa frågor utgjorde en grund (bilaga 1). Intervjuerna spelades in och transkriberades i efterhand.

Metoden klassificering och komparation användes sedan på intervjumaterialet för att kunna analysera materialet. Klassificering kan vara av många olika typer och ofta är det bra för författaren att i förhand bestämma sina klasser innan datan samlas in (Ejvegård 2003). I detta fall var undersökningen explorativ och därför var författaren öppen för olika teman och framarbetade en klassificering i efterhand. Komparation användes för att jämföra intervjumaterialet för att eventuellt finna olikheter och likheter i svaren. Detta för att skapa en bredare förståelse för det insamlade materialet. Komparation ska användas med stor försiktighet (Ejvegård 2003). Vidare är det viktigt att generalisera det som ska jämföras.

Slutligen kommer en komparation mellan litteraturoversikten och resultatet att mynna ut i en diskussion.

Avgränsning och begränsningar

Idag finns det drygt ett tjugotal institutioner med cirka ett fyrtiotal olika utbildningar inom planering (IVA 2010), därav behov av avgränsning. Denna uppsats är bland annat uppbyggd på intervjuer med tidigare studenter från lärosätena KTH, BTH och SU med anledning av att det finns tre olika planerarutbildningar på dessa skolor, vilka kommer beskrivas mer ingående senare. Arkitekturutbildningen inkluderades inte i denna undersökning dels på grund av behov

av avgränsning, dels på grund av problem att lokalisera respondenter med den utbildningsbakgrunden.

Det bör påpekas att denna uppsats inte speglar hela planerarkåren och alla planerarutbildningar. Intervjuantalet är för lågt för att uppnå det resultatet. Intervju med två "anställare" gjordes med ambitionen att göra tre intervjuer. Dessutom kan det finnas ett antal bakgrundsvariabler som kan ha påverkat resultatet. Faktorer som utbildningsbakgrund, ålder och antal års arbetslivserfarenhet hade möjligen kunnat kontrolleras av forskaren. Olika utbildningsbakgrunder men mer likartad ålder och antal års arbetslivserfarenhet skulle eventuellt skapa ett bättre underlag. Ytterligare en begränsning är att arkitekturutbildningen inte inkluderades i studien då det är en av fyra olika inriktningar på planerarutbildningarna, vilket beskrivs utförligare senare i uppsatsen. Att intervjua olika ansvariga på de olika planerarutbildningarna kan även ses som en intressant aspekt vilket inte inkluderades i denna studie på grund av tidsbrist.

Litteraturoversikt

Vad är planering?

Enligt Nationalencyklopedin definieras planering som förfarandet att utarbeta en plan (NE 2012a). En förgrening till begreppet planering är samhällsplanering (NE 2012b). Samhällsplanering ska utformas under demokratiska former och dess syfte är att skapa riktlinjer för bebyggelse-, service-, kommunikation och miljöutveckling. En annan del av planering är fysisk planering som avser den verksamhet som ska bestämma hur mark och vatten skall användas i tid och rum i framtiden (NE 2012c). Denna verksamhet leder ofta fram till olika typer av planer som exempelvis översikts- och detaljplaner enligt plan- och bygglagen. Fysisk planering reglerar alltså den byggda miljön och vad ett specifikt område ska användas till (Asplund et al 1997). Begreppen planering, samhällsplanering och fysisk planering har länge använts synonymt trots att de alltså har olika innebörd.

I den litteratur som refereras här används olika förklaringar till vad planering är och vad dess syfte är. Isaksson beskriver planering som ”den strategiska och långsiktiga och beslutsförberedande verksamheten, vilken kan och bör särskiljas från kommunens politiska verksamhet” (Isaksson 2003, s. 62). Medan Larsson & Jalakas (2008) beskriver att planering är att handskas med framtiden. Asplund et al (1997) följer samma linje och menar att syftet med planering är att arbeta med framförhållning. Tunström (2011) lyfter fram att det är en tvärvetenskaplig sysselsättning då planering är en blandning av ingenjörsvetenskap, samhällsvetenskap, humanistisk vetenskap integrerat i den fysiska miljön.

Vad är en planerare?

Enligt Nationalencyklopedin är planerare en beteckning på personer som yrkesmässigt arbetar med planering, speciellt inom statlig eller kommunalförvaltning (NE 2012e). Enligt Nilssons studie är planerare ”de som yrkesmässigt arbetar med fysisk planering, samordnar/kordinerar planförslag eller planeringsprocesser” (Nilsson 2001 s. 83-84). Vidare menar författaren att de kan arbeta kommunalt, statligt eller som konsulter.

Till skillnad från många andra länder finns det i Sverige ingen yrkeslegitimation för planerare och inte heller någon certifierad utbildning (Tunström 2011). I Sverige kan därför en planerare ha olika utbildningsbakgrunder (Nilsson 2001). Exempelvis kan en planerare vara utbildad som landskapsarkitekt, arkitekt, kulturgeograf, fysisk planerare, lantmätare, ingenjör, civilingenjör etcetera. Mycket av planerarens verksamhet stöds av plan- och bygglagen vilket ger planerareverksamheten offentligt stöd. På så sätt ges planeraren en professionell roll, trots att det alltså inte finns någon formell certifiering av planeraren.

Nedan kommer en genomgång av planerarens kompetenser och förväntningar på framtidens planerare.

Planerarens kompetenser

Enligt nationalencyklopedin är kompetens ”utbildning eller erfarenhet som krävs för viss tjänst eller befattning” (NE 2012d). Vidare förklaras kompetens som ”ett samlingsbegrepp för en individs förmåga att utföra en uppgift genom att tillämpa kunskaper och färdigheter” (Wikipedia 2012).

Att begripa planerarens kompetens och yrkesutövning är särskilt svårt (Asplund et al 1997). Dels på grund av att planerare använder sig av metoder som både är inlärd och inövad, dels för att de ofta har så pass skilda kompetenser och bakgrunder. Planerarens kompetens är en blandning av inlärd och inövad kunskap. Det är ofta svårt att åtskilja dem, men för att försöka skapa någon sorts klarhet i planerarens kompetenser är detta en nödvändighet.

Enligt Asplund et al (1997) kan kompetens sägas vara uppbyggd av en faktadel, en kunskapsdel och en värdegrund. Faktakunskap inhämtar planeraren genom sin planerarutbildning och erfarenhetskunskap utvecklas under hela planerarens yrkesverksamma tid. Faktakunskapen är alltså inlärd medan erfarenhetskunskap är inövad. Värdegrunden påverkas både av utbildningsbakgrund och yrkeserfarenhet. Vidare baseras värdegrunden på värderingar, trosföreställningar och känslostyrt handlande. De tre komponenterna är mer eller mindre sammanvävda. Nedan kommer en genomgång av planerarens faktakunskaper, erfarenhetskunskaper och värdegrund, enligt Asplund et al.

- Planerarens faktakunskaper:
Planerarna anses arbeta inom ett brett fält (Asplund et al 1997). De kommer i kontakt med flera kunskapsområden i deras arbete. Framförallt förlitar sig planerarna på samhällsvetenskaperna. Beroende på arbetsuppgift kan tekniskt, ekonomiskt och estetiskt kunnande vara viktigt. Dessutom kan kunskap om miljö och hållbarhet vara relevant då den aspekten blir alltmer central i dagens samhälle.
- Planerarens erfarenhetskunskaper:
Att sätta fingret på vad som exakt är planerarens erfarenhetskunskaper är svårt då det är en slags ”yrkeshemlighet” (Asplund et al 1997). Planeringsarbetet omfattar många olika aspekter och till stor del består arbetsuppgifterna av olika typer av val. Vad som i verkligheten väljs är till stor del baserat på erfarenhet vilket utgör ”yrkeshemligheten”. Mycket av planerarens arbete sker dessutom intuitivt vilket med andra ord kan beskrivas som omedvetet. Detta intuitiva arbete baseras på tidigare erfarenheter.
- Planerarens värdegrund:
Värdegrund tillhör kompetensbegreppet men är något som det sällan talas om (Asplund et al 1997). Värderingar hos grupper och individer påverkar till stor del planeringsprocessen. Att planerare har olika värderingar är inte konstigt då alla har varierande bakgrunder med olika uppväxter, utbildningar och erfarenheter. Trots att planeraren förväntas vara objektiv i sitt arbete är detta svårt då man påverkas som människa av de värderingar man besitter (Isaksson 2003). Vidare menar Asplund et al (1997) att personliga intressen och värderingar påverkar planerarens yrkesutövning, dock finns det stora personliga skillnader

Vidare anser Asplund et al (1997) att planerarnas specialistkompetens ligger i den analytiska och sammanställande förmågan. Slutligen lyfts det fram kompetenser som inte passar in i de ovan nämnda grupperna som exempelvis kreativitet, att kunna gå på magkänsla och ha en lyssnande förmåga.

Nilsson (2001) tar upp vad som kan ses som allmänna grundkunskaper hos planerarna. Dessa grundkunskaper är exempelvis konflikthantering, att kunna hantera olika typer av processer, att vara medveten om alla aktörers roller och befogenheter inklusive dig själv som planerare och att vara insatt i att det är politikerna som har det övervägande ansvaret för den kommunala verksamheten. Planerare måste dessutom vara historiskt kunniga, kunna se miljöer i sin helhet, kunna uttrycka stadens vilja och kunna skilja mellan sakkunskap och värderingar. Nilssons studie lyfter fram att mycket av planerarnas kompetenser kommer genom flera års arbete och att det är den långa yrkesutövningen som gör planerare säkra i sin roll som planerare. Denna praktiska övning sker under hela det verksamhetslivet.

Vidare delar Nilsson (2001) in planerarkompetensen i personliga egenskaper, sakkunskaper och designkunskaper:

- Personliga egenskaper:
Stor del av den sammanvägda planerarkompetensen består av personliga egenskaper (Nilsson 2001). Dessa kan vara svåra att lära sig. Det kan handla om att kunna samordna, lösa konflikter, kommunicera och socialisera.
- Sakkunskaper:
Inom sakkunskaper ryms bland annat kunskap om verkligheten, historia och ekonomi (Nilsson 2001). Planerarna behöver ett brett sakkunnande för att kunna kommunicera med andra avdelningar och professioner, det talas om ett generalisttänk. Utöver generalistkunskaperna kan det även behövas specialistkunskaper för att både skapa en bredd och ett djup. Praktisk erfarenhet från olika planeringsnivåer framhävs för att skapa en bred förståelse för planering.
- Designkunskaper:
Estetiskt- och designkunnande kan vara relevant för planerare i den fysiska planeringen (Nilsson 2001).

Enligt Boverket (2002) är det lätt att tro att planeraren ska besitta gudomliga egenskaper då listan går att göra lång med alla önskvärda egenskaper en planerare bör ha. Det nämns att planeraren ska vara lyssnande, kunnig, engagerad, kreativ, förklarande och orädd. Planeraren ska dessutom fungera som ledare och som en dialogpartner med politiker och berörda, medborgarna, och kunna hantera situationer respektfullt. I boken nämns det även att den ”nya planerarrollen” ska kunna samarbeta med andra professioner och arbeta tvärssektoriellt. Det nämns dessutom att planerarna är viktiga som förmedlare av kunskap och idéer.

Tunström (2011) menar att om man begrundar ”den nya planerarrollen” ur ett extremt perspektiv så behöver planerarna studera ämnen som statsvetenskap, psykologi och kommunikation istället för fysisk planering. Dock anser författaren att ”vi” (som författaren själv uttrycker det) inte är redo för detta drastiska förslag ännu.

Förväntningar på framtidens planerare

I en artikel från PLAN, skriven av Gillgren (1996), listar författaren fem olika kompetensområden morgondagens samhällsplanerare ska besitta. Dessa är:

1. Kunskaper om verkligheten
2. Förmåga att hantera komplexa system
3. Sammansättningsförmåga
4. Förmåga att kommunicera
5. Opartiskhet och integritet

Med den första punkten, *kunskaper om verkligheten*, syftar författaren dels på generella kunskaper om samhällsförhållanden, dels särskilda kunskaper från fall till fall. Dessutom är planeringsprocessen central för samhällsplaneraren. Specifikt handlar det om hur beslutsprocesser och särskilda beslutsorgan fungerar. Vidare menar författaren under punkt två, *förmåga att hantera komplexa system*, att en samhällsplanerare ska ha en god analys- och struktureringsförmåga och kunna förutsäga konsekvenser av olika ågeranden. Planeraren ska kunna måla upp verkligheten på ett förklarande och enkelt sätt utan att förlora komplexiteten i samhället. Med kompetensen *sammansättningsförmåga* menar författaren att det är viktigt att planeraren kan sätta samman olika delar till en helhet. Planeraren bör vara medveten om att konsensus mellan dem själva och politikerna är omöjligt att uppnå. En annan grundpelare för planeraren är dess *kommunikationsförmåga*. För att kunna förmedla förslag på åtgärder och analyser krävs kunskap i olika uttrycksformer, enligt författaren. Slutligen listar författaren *opartiskhet och integritet* som en viktig kompetens. Samhällsplaneraren behöver vara objektiv och kunna hålla sig till sin sakkunnighet för att förse beslutsfattarna med ett optimalt underlag. Det är dessutom viktigt att vara trogen sina professionella åsikter oavsett beslutsfattarnas intressen.

I en artikel i tidningen PLAN undersöks det vilka förväntningar arbetsgivare har på nyutexaminerade studenter (Rostvik 2011). De intervjuade arbetsgivarna i denna artikel är länsstyrelse, regionförbund, boverket, konsultföretag och slutligen Sveriges kommuner och landsting. Alltså intervjuades både den privata och offentliga sektorn. Arbetsgivare inom den offentliga sektorn förväntar sig att studenterna ska vara kunniga inom juridiken, framförallt plan- och bygglagen och miljöbalken, samt att studenterna ska ha en god uppfattning om kommuners organisation. Dessutom är kunskap inom fysisk planering, estetik och utformning efterfrågad.

En samstämmig åsikt bland de intervjuade är att det saknas praktiskt erfarenhet, arbetslivserfarenhet, bland studenterna vilket bidrar till att studenterna inte fullt ut är redo för arbetslivet (Rostvik 2011). Arbetsgivarna föredrar att anställa en erfaren planerare framför en nyutexaminerad student särskilt när det gäller komplexa uppdrag. Denna syn baseras på att det krävs kunskap som grundar sig på erfarenhet. Utöver praktisk erfarenhet saknas det även konkret kunskap inom planering och specifika ämnesområden bland nyutexaminerade studenter. Dock brukar inte sakkunskap vara ett problem då denna typ av kunskap är lätt att ta till sig då studenterna besitter en analyserande förmåga. Inom konsultbranschen efterfrågas det dessutom ekonomisk kunskap och förmåga att arbeta under tidspress. Inom konsultbranschen är det dessutom viktigt att planeraren ska kunna hantera kunder och vara affärsmässig. I artikeln lyfts det även fram personliga egenskaper. Social kompetens, insikt om arbetsuppgifter och en bra attityd är egenskaper som efterfrågas.

Planerarutbildningar

Idag finns det en mängd olika planerarutbildningar i Sverige som varierar i karaktär och längd men som alla ska producera framtidens planerare. De olika planerarutbildningarna fokuserar på olika kunskaper och metoder, de har uppstått under olika perioder och ligger på olika institutioner inom högskolan (Tunström 2011). Den undervisande personalen har olika bakgrunder med olika utbildningar och olika praktiska erfarenheter. Alla dessa olikheter belyser att de planerarstudenter som skapas kommer att ha olika kompetenser och kommer att kunna arbeta med olika arbetsuppgifter.

I rapporten ”Staden i fokus” betonar man att det idag i princip inte sker något utbyte och samarbetet mellan utbildning och praktik (IVA 2010). Stadsbyggnadskontorens kontakt med olika skolor är obefintligt och dessutom sker det ingen vidareutbildning i samarbete mellan arbetsgivare och högskolorna. I den privata sektorn sker ofta all vidareutbildning internt.

Tidigare var det övervägande arkitekterna som innehade rollen som kommunala planerare eftersom planerarutbildningarna i Sverige var lokaliserade på arkitektskolorna (IVA 2010). Idag tycks arkitekterna alltmer ha lämnat denna roll och lämnat ett gap efter sig. Det har på senare tid skett en växling i utbildningsbakgrund bland de kommunala planarkitekterna. Gapet som arkitekterna lämnade efter sig har fyllts alltmer av nyutexaminerade fysiska planerare från Blekinge Tekniska Högskola i Karlskrona. Även andra nyutexaminerade studenter anställs som planarkitekter. Det kan exempelvis vara kulturgeografer och civilingenjörer.

Utbildningen fysisk planerare i Karlskrona uppkom på åttiotalet just på grund av brist på planarkitekter då planeringsämnen fått en allt mindre plats inom arkitekturutbildningen (IVA 2010). Universitetsutbildningen inom samhällsplanering, ofta placerat på den kulturgeografiska institutionen, har funnits sedan sjuttioalet. Civilingenjörsutbildningen inom stadsplanering har sitt ursprung från många olika discipliner som arkitekturutbildningen, lantmäteriutbildningen och slutligen väg- och vattenutbildningen. Denna förgrening av planerarutbildningarna har funnits sedan mitten av nittiotalet.

Omkring fyrtio utbildningsprogram inom samhällsplanering finns idag och antalet tycks öka då det finns ett stort intresse för planering (IVA 2010). I rapporten ”Staden i fokus” identifieras fyra olika huvudtyper av utbildningsprogram:

- Arkitektutbildningar
- Utbildningar till fysiska planerare
- Utbildningar inom kulturgeografi
- Civilingenjörsutbildningar med inriktning mot stadsplanering

Nedan kommer alla dessa typer utbildningsprogram att genomgå förutom arkitektutbildningarna då det inte rymmer inom ramen för denna uppsats. Fokus ligger på utbildningen fysisk planerare på Blekinge Tekniska Högskola, utbildningen inom kulturgeografi på Stockholms universitet och civilingenjörsutbildningen med inriktning mot stadsplanering på Kungliga Tekniska Högskolan.

Fysisk planering – fokus Blekinge Tekniska Högskola

Utbildningen Fysiska planering är den enda utbildningen i Sverige som utbildar planeringsarkitekter (BTH 2012). Efter kandidatexamen kan studenten bli medlem i yrkesorganisationen Sveriges arkitekter och därmed tilldelas yrkestiteln Planeringsarkitekt.

Utbildningen består av en treårig grundutbildning som utmynnar i en kandidatexamen (IVA 2010). Studenterna får därefter välja mellan tre olika tvååriga masterprogram och även ett ettårigt magisterprogram. Utbildningen är följaktligen i sin helhet femårig.

Fokus för utbildningen ligger inom praktiskt, gestaltande planering (IVA 2010). Tre viktiga aspekter är planering, gestaltning och teori (BTH 2012). I kursbeskrivningar framhävs det att planering är det centrala i utbildningen och att undervisningen är projektbaserad (IVA 2010). Huvudmålet är att eleverna utvecklas till kompetenta processledare. Kompetens innefattar grundläggande kunskap inom arkitektur, bebyggelse historia, trafikplanering, ekologi, ekonomi och juridik. Tyngdpunkten ligger även på kommunikation, analysverktyg och utredningsmetodik. Lagstiftningskunskap och gestaltungsformåga är två viktiga komponenter inom utbildningen. Dock ligger inte gestaltningen på samma estetiska nivå som vid arkitekturutbildningar.

Studenter från denna utbildning är de som i störst grad fyller arkitekternas tomrum, som nämnts tidigare (IVA 2010). Utbildningen har en stark ställning och har utvecklats mycket på senare år. Efterfrågan på examinerade fysiska planerare är stor och förutom kommunen som arbetsgivare har även den privata sektorn ökat som anställare.

Kulturgeografer – fokus Stockholms Universitet

Vid Stockholms Universitet finns Samhällsplanerarprogrammet som består av en treårig grundutbildning som leder till kandidatexamen (IVA 2010). Studenterna har sedan möjlighet att läsa vidare till en masterutbildning, antingen fortsätta på Stockholms Universitet (SU) eller vid andra högskolor.

Huvudkompetens för utbildningen handlar om att studenterna ska utifrån en samhällsvetenskaplig bas kunna åskådliggöra och analysera rumsliga samband (IVA 2010). Analysområden är bland annat befolkningssammansättning, välfärd, segregation och andra samhällseffekter av politiskt agerande. Tanken är att studenterna ska ha god kompetens för hantering av utredning och handläggning inom samhällsplanering på olika nivåer. Denna utbildning erbjuder studenterna möjlighet att välja olika valbara kurser inom exempelvis nationalekonomi, statistik, ekonomisk historia, sociologi, etnologi, miljövärd med flera. Undervisningen är projektinriktad med stor fokus på grupparbeten och rapporter (SU 2012).

Majoriteten av utexaminerade studenter hamnar inom offentliga myndigheter (IVA 2010). Exempelvis inom kommuner, landsting, länsstyrelser, statliga verk och departement (SU 2012). Det kan handla om utrednings-, utvecklings- och handlägningsarbeten inom samhällsplanering. Dock ska det framhävas att på senare år har det blivit alltmer vanligt med arbetsgivare inom den privata sektorn (IVA 2010). Dessutom är gestaltande uppdrag, planarkitektuppdrag, en ny trend för kulturgeografer.

Stadsplanerande civilingenjörer – fokus Kungliga Tekniska Högskolan

Kungliga tekniska högskolan (KTH) erbjuder en femårig civilingenjörsutbildning inom samhällsplanering med inriktning mot stadsplanering (IVA 2010). I utbildningen ingår en treårig kandidatexamen som fortskrider till en tvåårig masterutbildning inom stadsplanering.

Kärnan inom utbildningen är att utveckla studenternas förmåga att koordinera, skapa planer och sammanställa underlag för planeringsprocesser (IVA 2010). Utbildningen är projektbaserad och ska tillhandahålla studenterna verktyg för att handskas med potentiella konflikter mellan olika aktörer och intressen. Utbildningen är baserad på många olika perspektiv såsom samhällsvetenskapliga, tekniska, historiska, kulturella, ekonomiska med flera. Detta leder till att utbildningen ger studenterna en bred kunskapsbas. Tyngdpunkten ligger framförallt på policy- och planeringsprocesser. Ett mindre fokus ligger på gestaltning, dock existerar även detta i utbildningen.

Utexaminerade studenter från KTH finns både inom den privata och den offentliga sektorn (IVA 2010). Dock ökar rekryteringen till den privata sektorn i form av konsultföretag, fastighetsföretag och intresseorganisationer.

Resultat

Detta avsnitt innehåller en sammanställning från intervjuerna med tre ”tidigare planerarstudenter” och två ”planeraranställare”. Avsnittet inleds med resultatet från ”tidigare studenterna” och följs av resultatet från ”anställarna”.

Materialet redovisas efter en kategorisering av svarsmaterialet för att visa på olikheter, likheter och mönster inom intervjuerna. Sammanställningen bygger till stor del på citat för att på ett målade sätt beskriva vad respondenterna menar. Citaten är kursiverade och markerade med citattecken för att inte blandas ihop när endast citattecken används för att beskriva dem två olika respondent grupperna, ”tidigare studenter” och ”anställare”.

Intervjugrupp: ”Tidigare studenter”

Eftertraktade kompetenser

Detta avsnitt är utformat med en egengjord design som är inspirerad av Asplund et al (1997) och Nilssons (2001) uppdelning av kompetenser. Planerarens kompetenser delas här upp i faktakunskaper, erfarenhetskunskaper och personliga egenskaper.

Faktakunskaper:

Enligt ”studenterna” måste en planerare kunna mycket. Detta uttrycker ”studenten” från KTH på följande sätt: *”man ska kunna allt möjligt”*, medan ”studenten” från SU uttrycker det som att en planerare måste ha en övergripande grund. En av ”studenterna” anser att yrkesrollen är bred så tillvida att man måste vara väldigt allmänbildad. Mer specifikt menar ”studenten” från BTH att en planerare måste ha kännedom om olika samhällsfunktioner, ekonomi, gestaltning, människa och miljö. Dessutom är det högst relevant att kunna ämnet stadsplanering i sig; historisk tillbakablick, lagstiftning, hur stadsplanering bedrivs, vilka aktörer som är inblandade och vad som görs och inte görs inom fältet. Vidare menar ”studenten” från BTH att gestaltning är viktigast; att man behöver förstå rum, form, material och verkan. ”Studenten” från KTH säger att *”Man ska ha ett hum om hur det fungerar hos olika parter och vilka roller det finns”*. Det finns även angränsande fält som ”studenten” från BTH anser att planerare ska ha kompetens inom. Det handlar om landskapsplanering, infrastruktur och husprojektering. Genom att ha kläm på dessa kringliggande fält menar ”studenten” att man kan *”verka på ett rätt och proffsigt sätt”*.

Erfarenhetskunskaper:

Mycket av det som står i faktakunskaper och personliga egenskaper är sådant en planerare kan lära sig eller utveckla genom erfarenhet.

De tre respondenterna uttrycker samstämmigt att mycket av planerarens roll bygger på erfarenhet. De menar att man inte kan lära sig allt under sina studier men att man som student har en grund att stå på som man fyller på med det man lär sig i efterhand. En av ”studenterna” säger *”man lär sig jättemycket så fort man kommer ut i arbetslivet. Då blir allt egentligen nytt även om man fått små delar studier här och där som man kan ha hjälp av”*. De ”tidigare studenterna” anser även att det är en startsträcka att komma in i yrket och det behövs övning. Denna syn uttrycks på följande sätt: *”Det är en träning att komma in i yrket. Man är ju inte färdig när man kommer ut utan man behöver träna och det gör man hela livet”*. Två av

respondenterna uttrycker att en viktig del som ny i yrket är att ta hjälp av äldre medarbetare. Den ena uttrycker det som *”jag stödjer mig mycket på äldre kollegor. Det ligger i jobbets karaktär annars kommer man inte framåt”* och den andra uttrycker det som *”dem äldre vill jättegärna dela med sig av sin erfarenhet till oss yngre, det är jättepositivt. Dem tycker att det är kul att berätta och inga frågor är konstiga”*.

Personliga egenskaper:

Många av de kompetenser som nämns av respondenterna är av mer personlig karaktär. Därför placeras de under rubriken personliga egenskaper.

En av respondenterna nämner ordagrant att mycket är relaterat till personliga egenskaper: *”Sen är det så mycket personliga egenskaper som man måste ha som planerare”*. Det handlar mycket om personkontakt med allmänheten, arbetskollegor och andra planerare. Vad som samstämmigt nämns av alla de intervjuade är kommunikationsförmågan. Detta begrepp innefattar att kunna föra en diskussion med andra enheter, organisationer och aktörer, att kunna presentera, träffa nya människor och förmedla nya kontakter. En annan egenskap som nämns är lyhördhet. Dessutom ska man som planerare kunna lösa problem och kunna se andras problem och möjligheter.

Vad är en bra planerare?

Enligt ”studenten” från BTH är en bra planerare *”en person som är allmänbildad som förstår fältet man jobbar inom och vilka möjligheter och begränsningar som finns i yrkesutövandet”*. Vidare menar ”studenten” att en bra planerare *”är en person som behärskar de olika fälten. Det är gestaltning, kommunikation och kunskapen kring det egna ämnet som samverkar”*.

”Studenten” från SU nämner att en bra planerare är en person som har *”har förståelse för andras behov och för det gemensamma rummet, att det är en delad verksamhet”*. Vidare menar respondenten att det är viktigt att vara lyhörd, kunna samarbeta och föra en dialog med olika parter. Som nämnts tidigare nämns även kommunikationsförmågan.

En bra planerare är enligt ”studenten” från KTH *”en person som kan se helheten”* och en person som *”vågar tro på något förslag och vågar satsa och ta ett beslut för man planerar ju för framtiden”*.

Synen på sin egen planerarutbildning

”Studenten” från BTH:

”Studenten” uppskattar att kunskapen som lärs ut på BTH är tillämpbar och att det finns möjlighet att öva direkt. Enligt respondenten ligger fokus på *”Praktiskt tillämpbara kunskaper inom samhällsplanering med stöd underbyggd teori, det vill säga att vi arbetade med konkreta frågeställningar från dag ett med stöd från teori hela tiden”*. Studierna på BTH var i projektform. Fältet respondenten rörde sig inom var *”stadsplanering och utveckling av stad och land, där jag upplever att dem tre stora byggklossarna är trafik, bebyggelse och grönstruktur”*. Respondenten anser att det inte är en bred yrkesutbildning då man har *”målen utstakade i en typ av yrkeskategori”*.

”Studenten” från SU:

Respondenten anser att utbildningen var bred och spännande då *”man läser både nationalekonomi, statistik, kulturgeografi och grundkurser i samhällsplanering”* och dessutom *”riktar sig utbildningen både internationellt och nationellt”*. ”Studenten” anser att grupparbeten och fältstudier har gett en bra grund. Grunderna respondenten lärde sig under sin utbildning anses vara av nytta. Det handlar om skrivförmågan, kritiskt förhållningssätt, granskning av källor och att strukturera upp arbeten. Att ha erfarenhet av att skriva rapporter anser respondenten vara en fördel då mycket av arbetet består av att skriva exempelvis tjänsteutlåtanden till politiker med flera.

Enligt respondenten har SU en *”mer humanistisk vinkel, mer närmare individen och människan”* och mer fokus på social planering och inte teknisk; *”dem utbildar ju inte ingenjörer”*. ”SU-studenten” anser att studenterna från SU blir mer klassiska samhällsplanerare men poängterar att KTH:s och SU:s utbildning *”börjar gå ihop med varandra och att man får titta på varje individ och vilka egenskaper och kunskaper dem har”*.

Fokus under utbildningen var *”övergripande regional planering och utveckling”*.

Respondenten menar att det historiska perspektivet var viktigt och refererar till en grundfråga som används på kulturgeografiska institutionen: *”varför just så här?”*. Inom denna grundfråga ryms det att *”förklara platser, deras uppkomst, varför det ser ut som det gör på platser och vilka bakomliggande processer har sammansatt platsen och format rummet”*.

”Studenten” från KTH:

Respondenten uppskattar att utbildningen är bred, *”att man får lite av allt”* och *”att man har ett hum om det mesta”*. ”Studenten” anser sig ha fått kunskaper inom ekonomi, juridik, konstruktion och matematik. Genom olika presentationer under utbildningen anser sig den intervjuade ha utvecklat sin kommunikationsförmåga att kunna presentera och socialisera. Dock anser ”studenten” att utbildningen är för teoretisk med stort fokus på planerarens roll och hur planeraren ska förhålla till saker och inte så mycket inslag av vad planeraren faktiskt ska göra. Som planerare från KTH anser respondenten att *”man hamnar mittemellan. Man ska både vara samhällsplanerare men samtidigt ska man vara ingenjör”*.

Vad utbildningen saknade?

”Studenten” från BTH:

”Studenten” från BTH efterfrågar ett större kunskapsinnehåll då *”den teoretiska nivån och vissa kurser var för tunna”*.

”Studenten” från SU:

”Studenten” från SU önskar att utbildningen hade haft en närmare kontakt med arbetslivet och belyser att det är viktigt att knyta band med arbetslivet. ”Studenten” exemplifierar med arbetsmarknadsdagarna KTH arrangerar för studenter och önskar att SU skulle anordna något liknande.

”Studenten” från KTH:

”Studenten” från KTH önskar att utbildningen hade haft en närmare kontakt med arbetslivet. Kontakten med arbetslivet skulle kunna ske genom möten med utbildade planerare. Under respondentens studieperiod hade dem endast ett inslag av den typen, *”då började det gå upp för mig lite vad man håller på med”*. Dessutom efterlyser ”studenten” att få besöka

samrådsmöten; *”hur går man faktiskt tillväga och vilka saker tar man upp på ett samråd”* är funderingar respondenten önskar att utbildningen hade berört. I motsats till ”studenten” från BTH anser ”studenten” från KTH att det är för mycket teori och för lite konkreta inslag i utbildningen. Respondenten nämner att det var *”för lite fokus på hur det faktiskt fungerar i det svenska samhället och för mycket teorier kring hur en planerare skulle vara”*. Dessutom efterfrågar respondenten kunskaper om vilka roller det finns, hur samspelet mellan olika roller fungerar och vem som ansvarar för vad. ”Studenten” exemplifierar med beställar- och konsultrelationen och säger att den är väldigt tydlig i arbetslivet men att under studietiden funderade respondenten inte över *”vad det innebär att jobba som planerare hos en konsult eller vad det innebär att jobba i en kommun”*. Ytterligare kompetenser som efterfrågas av ”studenten” är kunskaper om vad saker faktiskt kostar och undervisning i gestaltning. Respondenten reflekterar över gestaltungsformågan och säger *”Jag trodde när jag valde inriktning att det skulle vara mer fysisk planering”*.

Synen på andra planerarutbildningar

Fysisk planering på BTH:

”Studenten” från KTH tror att dem som läser på BTH blir mer fysisk planerare och att det är tydligare att de får jobben som klassiska fysiska planerare. Respondenten tror att de jobbar på kommuner som detaljplanehandläggare och menar att de är mer nischade på detaljplaner. ”Studenten” från SU har ingen erfarenhet av planerare från BTH men tror att dem är mer tekniska än dem som studerar på SU.

Samhällsplanerarprogrammet på SU:

”Studenten” från KTH har en känsla av att studenter från SU är *”mer samhällsplanerare”* medan ”studenten” från BTH anser att studenter från SU *”har alldeles för lite, man har ju ingen gestaltande del i sig och inte heller något projektbaserat”*. Respondenten anser att utbildningen på SU har funnit länge och hade sina glansdagar under 60–80-talet när det var mycket fokus på storskalighet.

Civilingenjörer inom stadsplanering på KTH:

”SU-studenten” anser att KTH har en mer teknisk kompetens och att de är närmare kontakt med arbetslivet. ”Studenten” från BTH anser att KTH-studenterna är svåra att värdera då det inte är så många som har examinerats, *”att det inte är så många kullar som har gått ut än så därför är det svårt att veta vad dem har lärt sig”*.

Intervjugrupp: "Anställare"

Eftertraktade kompetenser

Faktakunskaper:

En av de intervjuade "anställarna" anser att som planerare är du generalist vilket innebär att *"du behöver ha mycket och bred kunskap i allt från gestaltning, teknik, lagstiftning, processer, samordning, projektledning till fastighetsekonomi. Det handlar om "ett brett spektra".* Vidare hävdar anställaren med bakgrund som fysisk planerare från BTH att *"din chans att komma långt och bli duktig som planerare ökar om du kan det som kanske inte är det många uppfattar är planerarens kärnområden, alltså gestaltning".* Ytterligare exempel på planerarens bredd gav "anställaren" genom detta citat:

"Att vara en duktig gestaltare och en duktig planerare, ja du måste ha en grund, men det räcker inte riktigt om du ska etablera dig på ett bra sätt på arbetsmarknaden och förstå din roll som planerare och var i den komplicerade processen som stadsbyggande är, vad du har för position, vad du har för förhållande till dem andra aktörerna, vad ligger på dit bord, makt är väl ett fel ord men vad kan du som planerare lägga fast i en detaljplan".

Utöver detta anser "anställaren" från BTH mer specifikt att som planerare *"måste du veta vad en detaljplan är, vad den reglerar och inte och var drar du gränsen mellan vad du reglerar".* Anställaren med bakgrund från KTH:s arkitektutbildning instämmer att gestaltningsförmågan är viktigt. Detta begrepp innefattar utöver att kunna rita, att kunna bedöma skissförslag, visualisera och förstå samband. Vidare menar "anställaren" från KTH att kunskap om politik är väsentlig för att *"kunna läsa det inre politiska spelet"* och *"förstå vad politikerna säger och vilka frågor dem ställer"*. Dessutom anser "anställaren" att en planerare måste ha kunskap om marknadsföring och sälj. Utöver detta är det viktigt att förstå hur samhället fungerar och hur processerna går till.

Erfarenhetskunskaper:

Båda respondenterna anser att det krävs några års erfarenhet tillsammans med de faktakunskaper som inhämtas under skolåren för att inneha den kompetens som krävs för att bli en duktig planerare. Den ena anställaren menar att *"det krävs att man får jobba ihop med någon som har den här erfarenheten"*, vidare menar anställaren *"Jag tror att det skulle vara jättesvårt att komma som ny till en kommun om man inte har någon chef eller andra kollegor som man kan lära sig av"*. Inom detta yrke hävdar anställaren att det är *"Väldigt svårt att bara kliva in i den här världen och bara göra"*. Respondenten exemplifierar detta genom att beskriva sin situation: *"Om jag bara går tillbaka till min tid, jag lärde mig inte det på skola. Jag kunde inte gå direkt från skolan och omsätta det utan jag lärde mig på mina första jobb"*.

Den andra "anställaren" menar att det är svårt att lära sig allt under sin utbildning då *"det är ganska svårt i en situation som inte har verklighetens komplexitet in på knutarna att penetrera processen så himla mycket. Det får du ju när du kommer ut, det är då obönhörligen där"*. Ytterligare menar "anställaren" att *"det alltid finns en gräns hur långt man kan komma i en utbildning. Tillslut måste man bara ut. Det är där du lär dig egentligen, det är där du lär dig det mesta. Att du får med dig en verktygslåda som fungerar på något sätt"*. Vidare menar "anställaren" att i en teoretisk utbildningssituation är det svårt att förstå alla detaljer som hör

till verklighetens komplexitet och att du som student aldrig kommer kunna vara förberedd till 100 % när du börjar arbeta.

Personliga egenskaper:

”Anställaren” med chefsbefattning på ett konsultföretag menar att *”den sociala förmågan inte ska underskattas i den här branschen”*. Vidare menar respondenten att egenskaper som sunt förnuft, saklighet, lyhördhet, samarbetsförmåga och att kunna bemöta människor är viktigt. Dessutom är det viktigt att vara medveten om att *”Det handlar inte bara om att sitta och utreda och leverera produkter. Det gäller att kunna omsätta det och förstå vad politikerna säger och vilka frågor de ställer och ta lärdom av det”*. De båda respondenterna anser att kommunikation är viktigt; verbalt, skriftligt och i bild. Detta innebär att man ska kunna framföra ärenden, vara duktigt på att presentera och skriva. Dessutom är det viktigt att ha förmågan att väga olika intressen mot varandra.

Vad är en bra planerare?

Enligt ”anställaren” från konsultföretaget är en bra planerare analytisk. Vidare menar respondenten att planeraryrket handlar om *”att sälja sina projekt”* och därför är det viktigt som planerare att vara verbal och medial. Angående detta sa respondenten: *”Jag tror det är jätteviktigt att vara medial och verbal, speciellt i den här världen med media och sådant. Särskilt om man jobbar i en kommun där det är mycket politik, då är det jätteviktigt att vara verbal och medial”*. Vidare menar respondenten att det är viktigt att planeraren förstår planeringsprocesser, hur en kommun fungerar och vilka man representerar. Dessutom måste planeraren kunna bemöta allmänheten på ett professionellt och trevligt sätt och kan hantera det politiska klimatet.

Enligt ”anställaren” från stadsbyggnadskontoret har planerarna två olika utmaningar. Den ena är att *”Planerarrollen handlar om att göra avvägningar mellan allmänna och privata intressen* och den andra är att kunna hantera förändring av den fysiska miljön då det är det planering handlar. Planeraren ska kunna *”lotsa den processen och kunna verbalisera, förklara och kommunicera dem mål våra folkvalda politiker satt upp”*. Vidare poängterar ”anställaren” att *”vi jobbar utifrån dem politiska målen, vi har ju ingen egen agenda och våra uppdragsgivare är politiken”* och *”det kan ju vara så att det inte alls är så som jag tycker men det är min uppgift som tjänsteman att driva den vidare*. En bra planerare enligt ”anställaren” ska kunna hantera dessa aspekter så att det *”i slutändan står något bra där, något som kan fungera”*.

Vad utbildningen saknade?

”Anställaren” med utbildningsbakgrund från BTH anser *”att det finns delar som man skulle kunna addera på utbildningarna som gör att man hade varit bättre förberedd”*. Respondenten exemplifierar med muntlig och skriftlig kommunikation, projektledning och fastighetsekonomi. Vidare anser ”anställaren” att beställarrelationen inte framgår tydligt under utbildningen: *”Du har ju alltid en beställare som du ska förhålla dig till. Den relationen vet jag inte riktigt om den framkommer i utbildningen. Det tror jag är något man skulle kunna utveckla”*. ”Anställaren” anser även att planeraryrkets komplexitet inte framgår tillräckligt tydligt under utbildningen.

Synen på olika planerarutbildningar

Fysisk planering, BTH

”Anställaren” med utbildningsbakgrund från BTH anser att utbildningen på BTH, fysisk planering, *”är den som är mest innehållsmässigt anpassad till det som du gör inom kommunal förvaltning när det gäller planering”* då respondenten anser att utbildningen har sin grund i gestaltningsperspektivet. Vidare anser respondenten att gestaltningen är *”kärnan i det du gör även om du inte ritar själv”*. Å andra sidan anser ”anställaren” med bakgrund från KTH att fysiska planerare från BTH är bra på att utreda, analysera och skriva men saknar tillräcklig kompetens inom gestaltning. Vidare menar ”anställaren” med utbildningsbakgrund från BTH att *”planerare från BTH är handen i handsken för oss på kommunen. Annan utbildningsbakgrund kräver annan yrkeserfarenhet”*. Det nämns även av ”anställaren” att undervisningen på BTH är projektbaserad.

Samhällsplanerarprogrammet, SU

”Anställaren” med chefsposition inom ett konsultföretag har svårt att uttala sig om samhällsplanerarna från SU då *”dem har jag aldrig stött på under mina år”*. Dock nämner respondenten att dem är mer nischade. ”Anställaren” från stadsbyggnadskontoret menar att planerare från SU är mer utredningsorienterade och att respondenten tror att de arbetar på olika myndigheter och Länsstyrelser.

Civilingenjör inom stadsplanering, KTH

Respondenten med chefsposition inom ett konsultföretag anser att planerarna från KTH är *”lite bredare i sitt tänk”*. Vidare nämner ”anställaren” att planerare från KTH är bra på att utreda och analysera. ”Anställaren” med utbildningsbakgrund från BTH har ingen koll på utbildningen på KTH men spånar vidare att *”civilingenjör med planerarinriktning har möjlighet att jobba till exempel på exploateringskontor eller trafikkontor på ett väldigt bra sätt med sin civilingenjörsbakgrund”*. Vidare menar respondenten att planerare från KTH kan passa in på kommuner men att de då *”inte hamnar i första hand på planavdelningen och har ansvar för detaljplaner”*.

Diskussion

Sammanfattning av resultatet

En planerare ska besitta en mängd olika kompetenser, enligt intervjuerna. Vad en planerare bör kunna och hur en planerare bör vara uttrycks på olika sätt men det framgår dock en röd tråd bland svaren. Den röda tråden visar på att faktakunskaper är endast en liten del av kompetensbegreppet och att erfarenhetskunskaper och personliga egenskaper framträder som desto viktigare aspekter av planerarens kompetens. Vidare är synen på de olika planerarutbildningarna som undersökts i högsta grad varierande. Det går dock att urskilja olikheter och likheter mellan dem. Överlag är förståelsen för vad de olika planerarutbildningarna tillför relativt låg, speciellt bland ”anställarna”, utan i slutändan handlar det mer om personliga egenskaper och erfarenhet. Dock är det en av planerarutbildningarna som framträder mer tydlig än dem andra, nämligen Fysiska planering från BTH.

Planerarens kompetenser

Listan kan göras lång med de faktakunskaper och personliga egenskaper en planerare ska besitta enligt resultatet och litteraturöversikten. Vidare om man listar vad som angetts i resultatet och i litteraturöversikten som faktakunskaper, erfarenhetskunskaper och personliga egenskaper finns det stora likheter mellan litteraturöversikten och resultatet. Enligt resultatet och litteraturöversikten ska en planerare ha ett brett sakkunnande och en övergripande grund. Samtidigt anges även specialistkunskaper som viktiga för att förutom skapa en bredd även skapa ett djup. Vidare är planeraren en generalist som måste vara väldigt allmänbildad. De faktakunskaper som överensstämmer mellan litteraturöversikten och resultat är bland annat kunskap om gestaltning, politik, juridik, ekonomi, miljö, människa, historia, stadsplanering, verkligheten, planeringsprocesser, aktörer, planerarrollen, samhällsfunktioner, projektledning, teknik etc. Därtill tillkommer att en planerare ska förstå hur samhället fungerar, sin roll som planerare, sitt förhållande till andra aktörer, hur beslutsprocesser och beslutsorgan fungerar och dessutom ska en planerare kunna sätta samman olika delar till en helhet. De olika kunskaperna uttrycks med många olika formuleringar i resultatet och litteraturöversikten men i slutändan är det ungefär samma kompetenser som efterfrågas och det är många. När det gäller vissa formuleringar ställer jag mig frågande till vad det faktiskt innebär. Exempelvis sätta samman olika delar till en helhet. Vad innebär det egentligen? Formuleringarna i litteraturöversikten och i resultatet är många gånger diffusa och svårförståeliga, i alla fall för en icke verksam planerare.

De personliga egenskaperna framträder som en viktig aspekt av planerarrollen både i litteraturöversikten och resultatet. Efter att ha läst relevant litteratur och bearbetat resultatet är jag övertygad om att de personliga aspekterna spelar en väldigt viktig roll i planerarens yrkesutövning. Vad som nämns i uppsatsen är att planeraryrket till stor del består av att möta olika aktörer och medborgare i planeringsprocessen, samordna och presentera förslag. För att kunna hantera sådana situationer krävs det helt enkelt vissa personliga egenskaper såsom kommunikationsförmågan och sociala kompetens. Vad som är viktigt att poängtera är att de personliga egenskaperna är sådana egenskaper som delvis går att träna upp och lära sig via arbetserfarenhet, enligt mig. Jag anser att resultatet visar på att erfarenhet är a och o. Via erfarenhet kan en nytexaminerad student utveckla kommunikationsförmågan, att kunna

handskas med olika aktörer, att samarbeta osv. Däremot är det enligt Nilsson (2001) svårt att ”lära sig” dem personliga egenskaperna. Jag kan delvis instämma men vill ändå vidhålla att via arbetslivserfarenhet går det att utveckla och lära sig väldigt mycket. Dock är alla olika och olika bra på varierande saker, det kan man inte komma ifrån. De personliga egenskaperna anges oftast inte i litteraturen som personliga egenskaper utan bakas ofta in i dem andra begreppen. Endast Nilsson (2001) bidrog med en sådan uppdelning. De personliga egenskaperna som genomgående nämns är social kompetens, lyhördhet, kommunikation; verbalt, skriftligt och i bild, samarbetsförmåga, saklighet och objektivitet etc. Dessutom är det viktigt att planerare kan hålla presentationer, lösa konflikter och problem, bemöta människor och diskutera enligt litteraturöversikten och resultatet.

Erfarenhetskunskaper framstår som en väldigt viktig komponent inom planerarens kompetensbegrepp. Det framhävs framförallt i resultatmaterialet men även i litteraturöversikten. Resultatet visar på att planerarrollen bygger till stor del på erfarenhet och att det är en träning att komma in i planeraryrket enligt både ”tidigare studenter” och ”anställare” vilket överensstämmer med litteraturöversikten. Enligt litteraturen krävs det praktisk erfarenhet och lång yrkesutövning för att bli säker i planerarrollen. Utöver planerarutbildningen krävs det alltså praktiskt erfarenhet för att bemästra rollen som planerare då utbildningen saknar verklighetens komplexitet, enligt resultatet. Det positiva är att faktakunskaper och personliga egenskaper kan utvecklas med den erfarenhet yrkesutövning bidrar med. Resultatet belyser även vikten av att arbeta med äldre kollegor som kan dela med sig av sin erfarenhet, då mycket av planerarrollen byggs på erfarenhet som nämnts. Som student har man en grund att stå på efter utbildningen. Dock indikerar resultatet att det är när man väl kommer ut i arbetslivet som man faktiskt lär sig hur samhället, olika processer och aktörsförhållandena fungerar. Kanske denna erfarenhetskunskap, som upplevs vara väldigt viktig för planerarens yrkesutövning, behöver definieras? Enligt organisationspsykologiskt perspektiv benämns erfarenhetsbaserad kunskap som tyst kunskap eftersom denna kunskap är svår att sätta fingret på och förklara (Jacobsen & Thorsvik 2002). Vidare är det viktigt att individen själv kan förklara denna tysta kunskap för att kunna föra den vidare till andra individer. Kanske behöver erfarna planerare fundera över denna tysta kunskap och försöka formulera den, för framtida planerare skull?

Synen på planerarens kompetenser inger en känsla av att planeraren är en övermänniska med nästan omänskliga egenskaper och kompetenser. Man kan konstatera att en bra planerare ska kunna och ha förståelse för väldigt mycket och ha många olika egenskaper. I praktiken är det omöjligt att en person ska inneha allt detta. I mina öron låter det omänskligt. Bilden som målas är upp oroväckande för en framtida planerare. Som tur är poängteras det både i litteraturen och i resultatet att erfarenhet är avgörande för planerarens yrkesutövning.

Tyvärr är många aspekter av planeraren och planerarens kompetenser ogripbara då beskrivningarna ofta är diffusa, vaga och varierande, speciellt för en planerarstudent vilket både litteraturöversikten och resultatet visar på. Man kan ställa sig undrande till att praktiserande planerare har svårt att pricka in planerarens kompetenser. I jämförelse kan man begrunda över exempelvis läkaryrket som är ett relativt greppbart yrke då man kan som icke verksam läkare på det stora hela förstå vilka kompetenser som är relevanta för en läkare och vad läkarrollen innebär.

Planerarutbildningar

Synen på de tre undersökta planerarutbildningarna varierar och dessutom tenderar kunskapen om de olika utbildningarna vara ganska låg förutom när det gäller ens egen utbildningsbakgrund. Respondenterna tenderade att försöka gissa sig till hur de olika planerarutbildningarna förhåller sig till varandra och vad de förmedlar. Framförallt var det respondentgruppen ”anställare” som saknade kunskap om de olika planerarutbildningarna. Möjligen var denna fråga riktad till en annan målgrupp såsom de ”tidigare studenterna”. Man kan tänka sig att planerarutbildningarna har förändrats sedan ”anställarna” studerade och att det dessutom har tillkommit andra planerarutbildningar på senare år.

Som sagt framträder utbildningen Fysisk planerare vid BTH tydligast. Planerarollen som ”skapas” där är den som stämmer mest överens med en klassisk planarkitekt. Resultatet och litteraturgenomgången visar på att denna utbildning är den som är mest nischad och anses vara mest anpassad till arbeten som planarkitekt då utbildningen har sin grund i gestaltungs-perspektivet. Vidare anser ”studenten” från BTH, till skillnad från de andra studenterna, att utbildningen inte är bred då yrkeskategorin är bestämd. En anledning till detta kan bero på att studenterna från BTH efter examen tilldelas en yrkestitel och blir medlem i en yrkesorganisation i motsats till övriga planerarstudenter som inte tilldelas någon yrkeslegitimation.

Planerarutbildningarna på KTH och SU anses vara breda och enligt min åsikt till vis del mer lika varandra. De båda utbildningarna är mer teoretiska än den på BTH. Studenterna från dessa utbildningar tilldelas ingen yrkeslegitimation och de har ingen specifik yrkestitel. Det finns vissa frågetecken kring vad studenterna lär sig under utbildningen och var de hamnar efter examen. Utbildningen på SU anses ”skapa” en mer klassisk samhällsplanerare med en mer samhällsvetenskaplig och humanistisk vinkel medan utbildningen på KTH anses ”skapa” en mer teknisk planerare som är bra på att analysera och utreda. Är det så i verkligheten?

Det kan konstateras att planerarstudenterna från de olika utbildningarna fostras inom olika fält. Det fostras dels inom det tekniska fältet, dels inom det samhällsvetenskapliga fältet. Vidare är det en stor skillnad i utbildningarnas innehåll gällande gestaltning och projektbaserat respektive teoribaserat. Dessa faktorer bidrar till att det skapas olika planerarroller.

De olika planerarutbildningarna förmedlar olika kompetenser men det finns även kompetenser de inte lyckas förmedla, enligt respondenterna. Att begrunda över detta är lättare när man väl har erhållit arbetslivserfarenhet. Det är först då man kan sätta sin utbildning i relation till vad arbetsmarknaden efterfrågar av mig som student. ”Studenten” från BTH efterfrågar ett större kunskapsinnehåll medan ”studenten” från KTH anser att det var för mycket teori och för lite konkreta inslag i utbildningen. Både ”studenten” från KTH och SU efterfrågar en närmare kontakt med arbetslivet trots att studenten från SU anser att KTH redan har en nära relation med arbetslivet. Detta belyser dem olika planerarrollerna som skapas och att varje planerarutbildning saknar något de andra utbildningarna har. Vidare är det framförallt ”studenten” från KTH som framhäver brister i utbildningen. Detta kan bero på att utbildningen upplevs mer diffus än dem andra planerarutbildningarna eller för att just denna respondent var mer kritisk gentemot sin utbildning. Sammanfattat handlar bristerna om att utbildningen har dålig verklighetsförankring och att utbildningsansvariga inte lyckats förmedla själva utbildningen på ett bra sätt.

Störst fokus på gestaltningsförmågan lägger ”student” och ”anställaren” med bakgrund från utbildningen Fysisk planerare på BTH och ”anställare” med bakgrund från arkitektutbildning på KTH, alltså de med mer gestaltningsbakgrund. Vidare nämns även gestaltning som en viktig kompetens i litteraturen. Detta får mig att undra om den klassiska synen på planerare håller på att uppluckras och att planerarprofessionen kan delas upp i två läger. Ett läger med spetskompetens inom gestaltning som framförallt arbetar som planarkitekter och ett läger med en bred kompetens som inte går att placera in i en specifik yrkeskategori. Eliasson (1997) menar att det finns tecken på att den yngre och den äldre generationen av planerare skiljer sig åt kompetensmässigt. Författaren menar att den yngre generationen planerare inte längre bara består av arkitekter utan att planerare idag har olika bakgrunder. Vidare menar författaren att utbildningen Fysiska planerare från BTH är dem som är närmast kopplade till arkitekterna.

I litteraturöversikten och i resultatet nämns det flera kompetenser som kanske inte uppfattas som planerarens kärnområden, såsom ekonomi, historia och projektledning. Vidare framhävs bland annat kommunikationsförmågan och konflikthantering som viktiga aspekter. Utifrån detta kan man fundera över relevansen att införa ämnen som exempelvis psykologi och projektledning i planerarutbildningar. Kanske är det ingredienser som skulle kunna förbereda studenterna för arbetslivet på ett bättre sätt. Tunström (2011) hävdar å andra sidan att planerarutbildningarna inte är redo för denna förändring. Jag menar att det kan vara en nödvändighet.

Framtida forskning

Jag anser att detta fält, planerarrollen och planerarens kompetens i förhållande till planerarutbildningarna, bör utforskas mer. Det finns behov att undersöka området och dessutom anser jag att det är relevant. Sådan forskning skulle kunna vara ett hjälpmedel för framtidens planerare att skapa en bättre förståelse för planeraryrket och det skulle även kunna skapa bättre förståelse för de olika planerarutbildningarna, vilket skulle kunna vara ett bra hjälpmedel för ”planeraranställare” och andra verksamma i branschen som vill skapa sig en uppfattning om dagens planerarutbildningar.

Den framtida forskningen bör undersöka planerarens kompetenser med utökade respondentgrupper för att öka generaliserbarheten av resultatet. Detta innebär att fler utbildningar borde inkluderas och dessutom borde ett större antal ”tidigare studenter” och ”anställare” intervjuas för att öka bredden i undersökningen. I framtida undersökning skulle även ansvariga för respektive utbildning kunna inkluderas. Vidare bör befintlig litteratur i ämnet sorteras upp och sammanställas.

Problematisering

Reliabilitet och validitet är två viktiga begrepp som måste beaktas vid uppsatsskrivande. Reliabilitet indikerar om använt mätinstrumentet är tillförlitligt (Ejvegård 2003). Mätinstrumentet i denna uppsats är intervjufrågorna. Är intervjufrågorna tillräckligt säkra för att mäta planerarens kompetens? Både ja och nej. Intervjuaren utgick från ett antal förbestämda frågor och sedan ställdes kompletterande frågor. Dessa kompletterande frågor varierade vilket kan ge ett varierande resultat. Vidare kan intervjuarens bakgrund från KTH påverka hur respondenterna svarar, resultatet och tolkningen av resultatet. För övrigt om intervjufrågorna hade utvecklats mer hade det resulterat i mer kvalitativ data.

Validitet indikerar om undersökning mäter vad som var avsett att mäta (Ejvegård 2003). I denna undersökning undersöktes planerarens kompetens och planerarutbildningar. För att skapa en större bredd i undersökning och öka uppsatsen validitet borde arkitektutbildningen inkluderats i undersökningen. Vidare är kompetens ett brett begrepp som kan tolkas på många olika sätt. Min uppfattning om vad kompetens innebär behöver inte överensstämja med respondenterna som intervjuats. Detta skapar frågetecken kring om kompetensbegreppet undersökts tillräckligt och om det borde ha specificerats.

Slutord

Avslutningsvis kan det konstateras att planeraren och planerarens kompetenser är två vida begrepp med många olika beskrivningar. Det finns ingen klar bild av vad exakt en planerarens kompetens är och vilka kompetenser som är relevanta i grunden. Professionen i sig är bred då det inkluderar allt från detaljnivå till hela samhället. Detta skapar ett komplext system som är svåröverskådligt vilket bidrar till den diffushet som kännetecknar professionen.

Denna diffushet kan både ses som negativ och positiv. I negativ bemärkelse bidrar diffusheten till att det är svårt att begripa planerarrollen och planerarens kompetenser, vilket i sig skapar förvirring över planeraryrket. Dessutom bidrar diffusheten till att planeraren upplevs som en övermänniska. I positiv bemärkelse kan denna diffushet bidra till en stor frihet, variation och många valmöjligheter.

Det är viktigt att framhäva vikten av praktisk erfarenhet under utbildningen och att skolan har nära anknytning till arbetslivet. Som det har konstaterats är inte planerarstudenterna fullt ut redo för arbetslivet och det kommer studenterna nog aldrig riktigt att vara då utbildningen saknar verklighetens komplexitet. Dock kan man förbereda planerarstudenterna så mycket som det är möjligt. Kopplingen mellan utbildningen och arbetsliv skulle kunna bidra till en bättre förståelse för yrket och planerarens kompetenser. Denna koppling skulle kunna ske genom obligatorisk praktik; både inom den privata och offentliga sektorn, studiebesök och föreläsare från och med koppling till planerarbranschen.

Vidare är det viktigt att de olika planerarutbildningarna förmedlas på ett tydligt sätt både för studenternas skull men även för anställarnas skull. Eventuellt skulle en tydligare bild av utbildningarna göra det lättare att förmedla dess innehåll och den planerarroll som ”skapas”. En tydligare bild behöver inte nödvändigtvis innebära att bilden av planeraryrket förtydligas utan att diffusheten som speglar yrket förmedlas på ett tydligt sätt.

Avslutningsvis anser jag att jag inte har lyckats skapa klarhet i en diffus beskrivning av planerarrollen och planerarens kompetenser. Det krävs helt enkelt mer forskning. Jag anser dock fortfarande att det behövs en tydligare bild men i dagsläget tror jag att man som planerarstudent måste förlika sig med det diffusa framtida yrket som planerare.

Källförteckning

Tryckta källor

Asplund et al (1997). *Räcker kompetensen – en studie av det långsiktiga miljöarbetet i fyra kommuner*. Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan. Forskningsrapport.

Boverket (2002). *STAFDSPLANERA – istället för trafikplanerar och bebyggelseplanera*. Karlskorna: Boverket.

Ejvegård, Rolf (2003). *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Eliasson, Britta (1997). Samhällsplanerare under 30 – så tänker vi. *PLAN nr 6*.

Gillgren, Hans. (1996). Morgondagens samhällsplanerare. *PLAN nr 6*.

Granberg, Mikael & von Sydow, Åsa (1999). Planeringsdebatten under tre årtionden. *PLAN nr 3*.

Hassmén, Peter & Hassmén Nathalie (2006). *Vetenskapligt skrivande – anvisningar, tips och råd för uppsatsskrivande studenter*. Stockholm: Stockholms Universitet.

Isaksson, Karolina (2003). *Hållbarhet avvägningar prioriteringar utmaningar*. Stockholm: Kungliga Tekniska Högskolan. Rapport: Kommunen och territoriet 4.

IVA (2010). *Staden i fokus – Fysisk samhällsplanering i praktik, utbildning och forskning*. Stockholm: Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien.

Jacobsen, Dag Ingvar & Thorsvik, Jan (2002). *Hur moderna organisationer fungerar*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, Anita & Jalakas, Anne (2008). *Jämställdhet nästa!*. Stockholm: SNS Förlag.

Nilsson, Kristina (2001). *Planering för hållbar utveckling. Dilemma för kommunala översiktsplanerare*. Lic.-avh. Kungliga Tekniska Högskolan. Stockholm.

Rostvik, Maia (2011). Förväntningar på en nyutexaminerad planerare. *PLAN nr 5-6*.

Tunström, Moa (2011). Vad bör egentligen framtidens planerare kunna?. *PLAN nr5-6*.

Elektroniska källor

BTH (senast ändrad 2012-02-29). *Fysisk planering*. Tillgänglig: <<http://www.bth.se/web/utbildning.nsf/sidor/fysisk-planering>> (2012-04-23).

FFS (2012). Mötesplats 14 mars: Planerarroll i förändring - Detta måste framtidens planerare kunna!. Föreningen för Samhällsplanering. Tillgänglig: <<http://www.planering.org/om-ffs/aktiviteter/motesplats-planerarroll-i-forandring.html>> (2012-02-24).

NE (2012a). Planering. *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: <www.ne.se/lang/planering> (2012-04-25).

NE (2012b). Samhällsplanering. *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: <www.ne.se/lang/samhallsplanering> (2012-04-25).

NE (2012c). Fysisk planering. *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: <www.ne.se/lang/fysisk-planering> (2012-04-25).

NE (2012d). Kompetens. *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: <www.ne.se/lang/kompetens/228409> (2012-05-09).

NE (2012e). Planerare. *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: <www.ne.se/sve/planerare> (2012-05-09).

SU (2012). *Samhällsplanerarprogrammet*. Tillgänglig: <<http://sisu.it.su.se/search/info/SPLAK>> (2012-04-23).

Wikipedia (senast uppdaterad 2011-12-19). Kompetens. *Wikipedia*. Tillgänglig: <<http://sv.wikipedia.org/wiki/Kompetens>> (2012-05-09).

Muntliga källor

”Anställare” inom ett konsultföretag, intervju den 23 april 2012.

”Anställare” inom en större kommun, intervju den 26 april 2012.

”Tidigare student” från KTH, intervju den 25 april 2012.

”Tidigare student” från BTH, intervju den 26 april 2012.

”Tidigare student” från SU, intervju den 4 maj 2012.

Bilaga 1

Intervjufrågor till ”tidigare studenter”

1. Ålder
2. Vilken titel har du?
3. Vilken utbildning har du gått?
4. Har du läst grundutbildningen eller även påbyggnad?
5. Överlag, är du nöjd med din utbildning i efterhand?
6. Sammanfattat vad låg fokus på i din utbildning?
7. Hur länge har du jobbat som planerare? Var? Vilka jobb?
8. Vilka typer av arbetsuppgifter har du idag?
9. Vilka typer av arbetsuppgifter har du haft tidigare? (vid flera planerarjobb innan)
10. Nu i efterhand när du har arbetat, är det något du saknar att din utbildning förmedlade?
11. Vilka kompetenser behövs idag hos planerarna? (färdigheter, kunskaper)
12. Anser du att du fick dessa kompetenser (färdigheter, kunskaper) under din utbildning?
Ja/Nej
Vid nej: Vad saknades?
13. Vilken planerarutbildning förmedlar dessa kompetenser bäst?
– fysiska planerare BTH, civilingenjörer stadsplanering KTH, kulturgeografer SU
14. Anser du att planerarstudenterna idag lär sig vad de behöver lära sig? Ja/Nej
Vid nej: Varför inte?
15. Vilka typer av kompetenser lär inte utbildningen ut?
16. Har du någon uppfattning om det finns några skillnader mellan olika planerarprogram (BTH, SU, KTH)? Ja/Nej
Vid ja: Vilka skillnader?
17. Har du någon uppfattning om det är någon typ av planerarutbildning som föredras bland arbetsgivarna? Ja/Nej
Vid ja: Vilken?

18. Speglar planerarutbildningarna det kunskapsbehov som finns på arbetsmarknaden?

19. Vad är en bra planerare?

Intervjufrågor till ”anställaren”

1. Ålder

2. Vilken titel har du?

3. Vad har du för tidigare utbildning?

4. Hur länge har du arbetat sedan du tog examen?

5. Vilka typer av arbetsuppgifter har du?

6. Vilka kompetenser behövs idag hos planerarna? (Färdigheter, kunskaper)

7. Finns denna kompetens (dessa färdigheter, kunskaper) idag hos planerarna? Ja/Nej
Vid nej: Mer specifik vad saknas?

8. Anser du att det finns ett glapp mellan teori och praktik, alltså mellan utbildning och arbete? Ja/Nej
Vid ja: Varför?

9. Vilka kompetenser/färdigheter/kunskaper anser du vara viktiga när du anställer planerare?

10. Vilken planerarutbildning förmedlar denna kunskap bäst?
– fysiska planerare BTH, civilingenjörer - stadsplanering KTH, kulturgeografer – samhällsplanerarprogrammet SU
Varför det?

11. Föredrar du någon av planerarutbildningarna när du anställer? Ja/Nej
Varför?

12. Anser du att planerarstudenterna idag lär sig vad de behöver lära sig? Ja/Nej
Vid nej: Varför?

13. Speglar planerarutbildningarna det kunskapsbehov som finns på arbetsmarknaden?

14. Vad är en bra planerare?